

A szögrakót Neuhöfer & Sohn czég Bécsben (Kohlmarkt Nr. 8) 26 frtért készíti. A czég köteles minden eladott példány után 1 frtot a »Wagner Károly alapítvány«-ra, az Orsz. Erd. Egyesület pénztárába, befizetni. A megrendelésnél a fokkör-számozás irányát meg kell jelölni.

Márton Sándor

m. kir. főerdész.

Hazai tenyésztési adatok külföldi fanemekről.

Közli: Divald Béla m. kir. erdész.

Szaklapunkban már igen sokszor vitatva volt a külföldi fanemeknek meghonosítása, és minden alkalommal fel lön hozva, hogy igen czélszerű lenne, ha az e téren szerzett tapasztalatok, ha még oly jelentékteleneknek is látszanak, erdészeti szaklapunk utján, az ügy érdekében, közöltetnének. — És egészen helyesen; mert, mielőtt az idegen fanemek nagyobb mérvű tenyésztésébe bocsájtkoznánk, lehetőség szerint meg kell ismernünk köztük azokat, melyek a mi éghajlatunknak megfelelnek s a mellett honi fajainkat műszaki tulajdonságaikkal és így jövedelmezés tekintetében felülmulják.

Ilyen adatok beszerzése céljából a földművelésügyi minis-
terium ezen becses lapnak — mint az országos erdészeti egyesület szakközlönyének — kezdeményezésére intézkedett, hogy külföldi fanemekkel az állam költségén kísérletek tétessenek.

Magam is abban a szerencsés helyzetben lévén, hogy ezen külföldi fanemekel folytatott kísérletezés eredményeit megfigyelhessem, a rendelkezésemre álló adatokat, ha azok még olyan keveset mondóknak látszanak is, czélszerűnek tartom közzé tenni.

A bálinczi m. k. erdőgondnokságnak 1878. évben kísér-

letezés czéljából a következő külföldi fanemek 2 éves csemetéi küldettek meg:

Juglans nigra, fekete vagy amerikai diófa; *Quercus palustris*, *Quercus rubra* és *Caria alba*.

Ezen külföldi fanemek csemetéinek egy része a bálincezi erdő északi szélén, a bega-parti csemetekertben, a melynek mély áradvány talaja van, másik része pedig ugyanezen erdő-rész közepén lévő tisztásra lőn kiültetve, hol a talaj kötött agyagos. Néhány példány pedig kísérletképen ugyanezen erdő-részben, egy ugyanoly koru tölgyvetés közé lett elültetve. Hogy pedig párhuzamot lehessen vonni a külföldi fanemek és a mi kocsányos tölgyünk között, az első helyen említett csemete-kertben ezen idegen fanemek mellé egy csoport kocsányos tölgy csemete is lett kiültetve.

A mult 1892. év őszén ugy a külföldi csemetéknek, mint a kocsányos tölgynek magasságát, és mellmagassági átmérőjét megmértem és ugy találtam, hogy egy és ugyanazon termő helyen, a Bega melletti csemetekertben:

a <i>Juglans nigra</i>	11.0 m	magas és	16 cm	vastag		
a <i>Quercus palustris</i>	9.5 m	»	»	11	»	»
a » <i>rubra</i>	7.5 m	»	»	10	»	»
a » <i>pedunculata</i>	7.0 m	»	»	7	»	»
a <i>Caria alba</i>	2.7 m	»	»	3	»	»

Ezen adatok tehát igazolják, hogy egy és ugyanazon mély és televénydús áradvány talajon a legnagyobb magassági és vastagsági növekedése a *Juglans nigra*-nak volt, és csak ezután következett a *Quercus palustris*, a *Qu. rubra*, a kocsányos tölgy és végül a *Caria alba*.

A második kísérleti helyen az arány ugyanilyen volt, csakhogy a talaj kötöttségénél és zsombékos voltánál fogva

hosszusági és vastagsági növekedésében valamennyi fanem kisebb eredményre jutott, az előbbiekhöz viszonyítva.

A kocsányos tölgy vetés közé ültetett egyes *Juglans nigra*-k jóval túl szárnyalták a kötött agyagos talajon nőtt, magból kelt kocsányos tölgy suhángokat. A *Juglans nigra* tölgygyel elegyesen kitünően diszlik.

Az amerikai diófa héja kérges, szálas növési, már 1891. évben, tehát 15 éves korában gyümölcsöt hozott. — Az 1892. évben, mintegy 15 fa, egy hektoliter diót termett. A dió friss állapotban ehető, későbbre azonban dús olaj tartamánál fogva avas izüvé, élvezhetlenné válik. — A mint az emberek a diónak jó tulajdonságát felismerték, belőle mindjárt lopni kezdettek; de az egerek sem vetették meg, mert a lehullott diókat mind kirágták, noha egyéb táplálékban sem szenvedtek hiányt. — Más állat nem bántja, mert igen kemény a héja. — A diók burkát késsel kell lehántatni, mert nem válik le oly könnyen, mint a közönséges dióról.

Hogy az itt termelt magvaknak csiraképesége milyen, azt, sajnálatomra, nem volt alkalmam tapasztalni; erről talán az erdőőri szakiskolák adhatnának felvilágosítást, mert kísérletezés véget azoknak lettek elküldve a diók.

A *Juglans nigra* itt úgy szólván érzéketlennek mutatkozott a fagyokkal szemben, úgy, hogy 1889-ben uralkodott nagy hidegben, mikor ezen a vidéken valamennyi közönséges diófa, s a szilva- és egyéb gyümölcsfák közül is sok elfagyott, a fekete dió, mely ekkor már 13 éves volt, épségben maradt.

A *Quercus palustris* nem ér el oly nagy magassági és vastagsági növekvést, mint a *Juglans nigra*, de jóval tulszárnyalja a mi kocsányos tölgyünket. — A kocsányos tölgy kérge e korban barnás és repedezett, míg a *Quercus palustris*-é zöldes szürke s egészen sima. — Szembeötlő tulajdonságaképen kell felemlitenem ezen tükörkérget és ha

esersav tartalma a kísérletek alapján egyenlőnek fog mutatkozni a kocsányos tölgyével, akkor kérge kitünő kereskedelmi cikket fog képezni. — Törzse zárt állásban ág-tiszta, nem olyan, mint a kocsányos tölgyé, a mely fanemnek fiatal korban még nagyon sok galya van. Ez pedig a fa technikai tulajdonságára nézve igen fontos; s már ebből lehet következtetni, hogy a *Quercus pallustris* sokkal szebb épületi és műszerfát fog adni, mint a milyent a kocsányos tölgy ad. — Ennél az alsó ágak igen későn hullanak le és a sebhelyek későn forrnak be; e miatt van aztán annyi sok hibája a kocsányos tölgynek. (Ezek az ugynevezett rózsák, átforr, s kikorhad, galyak, a mik sokszor egészen a bélig behatolnak a fatörzsbe).

A *Quercus palustris* levelei kevésbé karélyosak, mint a *Quercus pedunculatá-é*.

A *Quercus rubra* hosszasági és vastagsági növekedésben az előbbitől elmarad, de még mindig tulszárnyalja kocsányos tölgyünket. — Levelei mélyen bevágottak, hegyesek; ősszel legnagyobb részt a fán maradnak és korán vérpirossá válnak; innen vette nevét is a fa. Ágai igen hajlandók az eltöviskésedésre, a töviskék olyanok, mint a vad körténél, s gyakran 10 cm hosszúak is. — E fa élő sövények nevelésére igen alkalmas lehet; ha sűrűre nő, közötté állat át nem hatolhat.

Kérge sima, de az ágak nem hullanak le korán, hanem inkább eltöviskésednek s minthogy ezen töviskék igen kemények, aligha rossz hatásuk a fa műtani tulajdonságára. — A kéreg sötét-barna. A törzs úgy, mint előbbi is, igen vaskos növése.

A *Caria alba* vagy *fehér hickory*, nem felelt meg a várakozásnak; mert még a mi tölgyfajunktól is majdnem igen elmaradt.

A midőn azt tapasztaltam, hogy a *Caria alba* eredeti ültető-helyén sehogy sem akarja a fentebb említett idegen fanemeket növekedésben elérni, arra gondoltam, hogy talán ez az áradványos talaj nem felel meg neki. A területet aztán minden évben kétszer meg is kapáltattam, de ez sem lendített sorsán. Végre más talajba, mély agyagos talajba, ültettem át.

Ez az átültetés 1885. évben, tehát a csemeték 9 éves korában történt.

Az átültetésnél azt tapasztaltam, hogy minél kisebb volt a törzs, annál hosszabb volt a gyökér, úgy, hogy egyes példányok szivgyökere egy, sőt másfél *m* mélyre hatolt a talajba. Az átültetést is kísérletnek tekintvén, az ültető gödröket a gyökerek arányában készítettem és alján ledöngöltetem. A csemetéket csak annyira nyesettem meg, mint a milyen mértékben a gyökér a kiemeléskor megsérült. — Az átültetést egyes példányok igen megsínlették, úgy, hogy némelyiknek a hajtásai egészen leszáradtak; később azonban, tövéből, valamennyi kisarjadzott.

Valami feltűnő fejlődésnek azok a példányok sem indultak, melyekben az ültetésnél semmi kár sem esett; épügy, mint azok sem, melyek eredeti, kelő-helyükön maradtak.

A fentebbiekben közölt eredményekből ítélve elmondhatni, hogy a *Caria albá-t* kivéve a kísérletek mindegyik fanemre nézve kitünő eredményt nyújtottak és a várakozásnak megfeleltek, és ennél fogva feljogosítottanak hiszem magamat annak állítására, hogy az említett fanemek hazánkban is ugyanolyan jó tulajdonsággal bírnak, mint eredeti hazájukban s így a nagyban való tenyésztést is bizonyára megérdemlik.